

Koristni izleti poletnih dni

Poletje je končno ogrelo naravo in mnogi so se v teh dneh odpravili na počitnice. Nekateri pa proste dneve ali ure preživljajo kar doma ali ob domači obali.

Poletni, dopustni dnevi so lahko tudi odlična priložnost za sprehode po Krasu, naših vaseh, gmajnah in gričih. Taki sprehodi so ne samo koristni, ker se človek sprosti, razgiba in nadiha svežega zraku, ampak so lahko tudi priložnost, da se поблиže seznanimo z rastlinami, ki jih srečujemo ob poti.

Pred nekaj dnevi je bil pri nas doma družinski prijatelj, ki živi v Avstriji. Z njim je prišel tudi njegov prijatelj, Nemeč, ki se je na kratkem sprehodu po vrtu in travniku za hišo čudil, koliko zdravilnih rastlin, da raste na Krasu. Mogoče bi lahko bilo zanimivo in koristno, če bi tudi naše izlete izkoristili za nabiranje zelišč, ki nam bodo morda še prav prišle posebno pozimi. To je čas, ko npr. cvete lipa. Z njenim cvetjem lahko pripravimo odličen čaj, ki nam lajša kašljanje in pomaga, ko moramo kuhati prehlad. Ob obali, posebno pod Nabrežino, Križem, do Grljana, bomo lahko nabirali žajbelj, ki je ne samo odlična začimba in dišava za naše mesnate jedi, ampak z njim lahko naredimo dober čaj, ki je tudi zdravilen, saj blaži kašelj, še posebej če je kuhan na mleku. Tudi robida je zdravilna. Čaj iz njenih listov blaži želodčne krče in čisti kri, podobno kot tudi slez, ali spomladi regrat. V višjih predelih bomo na nekaterih travnikih še dobili cvetove prave kamilice, skoraj gotovo pa marjetice in šentjanževe rože. Cvetovi slednje, če jih namočimo v olju, so posebno priporočljivi za zdravljenje ran, pravo univerzalno zdravilo pa je tropotec, ki služi ne samo za polaganje na rane, ampak tudi za kuhanje čajev in zvarokov za notranjo uporabo.

Se bi lahko naštevali, od koprive, do peževe rože, brinja, belega trna, divjega koromača in številnih drugih rastlin in zeli, ki rastejo in cvetejo povsod po našem Krasu. Njihova uporaba je bila in je še dobro znana našim babicam. Vprašajmo jih za to ali drugo rastlino, za kaj služi in kako jo pripravimo, pa si bomo lahko tudi doma pomagali, če nas bo kaj mučilo.

Marko

»Vsi težimo k iskanju koristi za vso manjšino«

(Govor I. Jevnikarja na Našem prazniku v Barkovljah)

»Dovolite, da vas tudi sam pozdravim, predvsem v imenu mladih pripadnikov Slovenske skupnosti iz Tržaške in Goriške, ki so skupno s tukajšnjo sekcijo dali pobudo za to lepo prijateljsko srečanje.

Dovolite tudi, da v imenu nas vseh javno izrazim sočutje in sožalje ob včerajšnji težki železniški nesreči v Divači, ki je tako prizadela naše ljudi onstran meje in širrom po Jugoslaviji.

»Naš praznik« ni kraj za dolge politične diskusije in govore. Mislim pa, da si marsikdo pričakuje kake besede ob nedavnih dogodkih, ki so živo posegli v našo politično stvarnost.

Mislim na evropske volitve in na vstop Slovenske skupnosti v novo večino na Tržaškem. O teh dveh vprašanjih obširno piše tudi glasilo Skupnosti, katerega nekaj izvodov smo porazdelili ob vходу.

O vstopu SSK v nove odbore na občini, pokrajini in v krajevni zdravstveni enoti naši somišljeniki verjetno niso bili dovolj popolno informirani. V tisku so se pojavili članki in dopisi o nekakšnem prelomu v stranki, o strujah za sporazum in strujah proti njemu, o polemikah, odstopih v vodstvu. Priznati je treba, da je prišlo do raz-

ličnih mnenj, do nezadovoljstva, predvsem pa do zbežanosti številnih naših ljudi, ki si niso bili na jasnem, kaj se dogaja, saj se je takoj začela kampanja proti naši stranki, nekateri njeni člani pa so v tisku nastopali s stališči, ki niso bila povsem objektivna.

V bistvu je šlo za dve gledanji: po eni strani potreba, da se čimbolj učinkovito borimo za naše narodne pravice, da smo prisotni tam, kjer se odloča, torej po možnosti tudi v odborih. Drugo mnenje je izražalo zaskrbljenost, da naši ljudje ne bodo pravilno razumeli te izbire, da bodo nezaupljivi do sodelovanja z Listo za Trst, ki je doslej zagovarjala znana zelo negativna stališča do Slovencev. Motilo je tudi dejstvo, da se z Listo ni pogodilo celotno sredinsko-levičarsko zavezništvo, saj so iz njega izpadli socialisti. Motilo je končno tudi mnenje, da nam ne bodo sledili tisti rojaki, ki so razočarani nad vsedržavnimi strankami in njihovo nedoslednostjo ter so nas podprli na lanski volilni preizkušnji.

Postavljeni — in sprejeti — so bili določeni pogoji za sodelovanje: naše enakopravno zastopstvo v izvršnih odborih — in

nadaljevanje na 3. strani ■

Ob strašni nesreči v Divači

Ob strašni železniški nesreči, ki se je pripetila v soboto, 14. t.m., v Divači, nastaja vrsta vprašanj, ki so posledica znanih dejstev ob tej nezgodi.

Nesreča se je pripetila ob 6.10, ko je tovorni vlak treščil v brzec Beograd - Pulj, ki je bil ustavljen na postaji in s katerim so se peljali na istrsko obalo številni letoviščarji. Dinamika nesreče je bila srhljiva, saj je tovorni vlak s strašno silo treščil v zadnje tri vozove potniškega vlaka, ki je v Divači čakal, da odpelje v smeri Kopra. Iz skrotovičenega železja so reševalci potegnili mrtve in ranjene potnike. Kmalu je bilo jasno, da je železniška nesreča ena najhujših, če ne celo najhujša na Slovenskem. V glavnem je šlo za mlade ljudi, namenjene k morju. V nesreči je izgubilo življenje 32 potnikov, več kot 30 pa je ranjen-

Nesreča v Divači pa nas ob tragiki izgubljenih življenj in drugih možnih škodb ranjencev, ne glede na gmotno škodo, opozarja predvsem na drugo vprašanje, se pravi na vzroke nezgode.

V priporu se je znašel strojevodja tovornega vlaka, 36-letni Postojčan Franc Vodopivec, ki je bil do trenutka nesreče brez odmora v službi polnih 14 ur. Sam je priznal, poroča slovensko časopisje, da ga je najbrž premagal spanec in da je spregledal oba znaka za stop pred divaško postajo. Zavedal se je, da je zaspan, in upal, da ga bodo zamenjali že v Postojni, najkasneje pa v Sežani ...

Kaj lahko mislimo ob teh zadnjih podatkih? Očitno so delovne razmere na jugoslovanskih železnicah, milo rečeno, nepojmljive. V času, ko se nemški delavci

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 22. julija, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojano; 10.30 Mladinski oder: »Zaklad Sierra Madre«, dramatisirana zgodba; 11.45 Vera in naš as; 12.00 »Toč ali kabaret za pasje dni«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Kulturna srečanja; 15.00 Na počitnicah; 16.00 Turizem; 17.00 Klasični album; 18.00 V Bregu nekoč in danes; Marija Petaros: »Danes zjutraj pri nas doma«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 23. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Rekreacije, koristni nasveti, bolj ali manj literarni sestavki; 8.20 Trim za vsakogar; 9.00 Otroški kotichek; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert Simfonikov RTV Ljubljana; 11.35 Zapiski na robu; 12.00 Roman v nadaljevanjih: Ivan Tavčar: »Izza kongresa«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasbenopedagoške visoke šole iz Plovdiva v Bolgariji; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Sprehodi po tržaških predmestjih: (16) »Še nekaj zanimivosti z Grete«; 16.00 Plesna ura sede; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 18.00 Monografija; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 24. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Mozaik; 8.20 Turizem; 8.45 Konjiček za vsakogar; 9.10 Zdravniški nasveti; 9.40 Niti življenja; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Roman v nadaljevanjih: Ivan Cankar: »Izza kongresa«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Sprehodi po tržaških predmestjih: (17) »Jugoslovanski konzulat v Trstu«; 15.00 Mladi mladim; 15.50 Naši posnetki v živo; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 18.00 Begović Milan: »Brez tretjege« - radijska priredba drame v 3 dejanjih; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 25. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Mozaik; 8.20 Trim za vsakogar; 8.45 Domače živali; 9.15 Iz našega vsakdana; 9.45 Pesniki; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Turina; 11.15 Glasbeni potpuri; 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Roman v nadaljevanjih: Ivan Tavčar: »Izza kongresa«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenski omet v Kulturnem domu v Trstu; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Sprehodi po tržaških predmestjih: (18) »Pri Marjanci pod magdalenskim gričem«; 16.00 Folklor narodov Jugoslavije; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 18.00 »Dober večer my Lady-bye bye moj ljubi fant!«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 26. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Mozaik; 8.20 Turizem; 8.45 Konjiček za vsakogar; 9.10 Zdravniški nasveti; 9.40 Črtica; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Roman v nadaljevanjih: Tone Svetina: »Ukana«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Sprehodi po tržaških predmestjih: (19) »Magdalena - od otroškega vrtca do mladinskega društva Obzor«; 16.00 Natečaji slovenskih popevk v začetku stoletja; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Modest Musorgski: Soročinski sejem; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 27. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10-10.00 Mozaik; 8.20 Trim za vsakogar; 8.45 Domače živali; 9.10 Po poteh Ludwiga II.; 9.40 Slovenska poezija skozi stoletja; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester Slovenske filharmonije, vodi Milan Horvat; 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Roman v nadaljevanjih: Tone Svetina: »Ukana«; 13.00 Radijski dnevnik; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Sprehodi po tržaških predmestjih: (20) »Na Magdalena pri Cesarjevih«; 16.00 Plesna ura sede; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album: nabožna glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 28. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Mozaik; 9.00 Otroški kotichek; 9.40 Na ekranu; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 11.30 Ivan Trinko ob 120-letnici rojstva; 12.15 Na počitnicah; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Okostnjak v omari; 15.00 Diskorama; 16.00 Po svetu sem in tja; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Klasični album; 18.00 »Toč ali kabaret za pasje dni«; 19.00 Radijski dnevnik.

Minister Scalfaro: vlada je zelo odprta za vprašanja manjšin

Notranji minister Scalfaro je v ponedeljek, 16. t.m., obiskal Trst, kjer se je sestel z najvišjimi predstavniki političnega in upravnega življenja v Furlaniji - Julijski krajini, s katerimi se je pogovarjal o stanju javnega reda in varnosti v deželi. »V primerjavi z drugimi italijanskimi kraji — je dejal na tiskovni konferenci, je to stanje mnogo boljše, čeprav morajo vzbujati zaskrbljenost nekateri pojavi na območjih, kjer je čutiti posledice gospodarske, zlasti industrijske krize«. Minister je dalje omenil pojav uživanja in razpečevanja mamil, ki je tudi v Furlaniji - Julijski krajini žal precej razširjen. Na naše vprašanje, kako bi označil sedanje odnose med italijansko večino in slovensko manjšino, je minister Scalfaro odgovoril, da so ti odnosi dobri in da je vlada silno občutljiva, kadar gre za vprašanje pravic jezikovnih manjšin. »Vlada, je še dejal, je zelo odprta za taka vprašanja.«

Problematiko slovenske narodne manjšine so v svojih posegih omenili še nekateri politični predstavniki, dotaknil pa se

je je v svojem zaključnem nastopu tudi minister, ki je v tej zvezi naglasil, da je »vsako dejanje sprave tudi dejanje omike.« Minister je hkrati omenil odnose z Jugoslavijo in pri tem dejal, da je treba po njegovem poglobiti sodelovanje s sosedi.

O stanju javnega reda v deželi je poročal glavni poveljnik policije Porpora, o splošni gospodarski in družbeni problematiki pa je spregovoril predsednik deželne vlade Comelli. Nastopili so dalje nekateri župani, predsednik tržaške pokrajinske uprave in predstavnik sodstva. Na začetku je ministru izrekel dobrodošlico vladni komisar, prefekt Marrosu.

Na srečanje z notranjim ministrom so bili povabljeni le župani večjih občin v Furlaniji - Julijski krajini. To je verjetno tudi vzrok, da na srečanju nismo videli niti enega slovenskega župana.

—o—

VELEPOS LANIK KOSIN SE JE POSLOVIL

Predsednik vlade Craxi je v soboto, 14. t.m., sprejel v palači Chigi v Rimu jugoslovanskega veleposlanika v Italiji Marka Kosina, ki se poslavlja od italijanske prestolnice, ker mu je potekel mandat. Craxi se je veleposlaniku Kosinu zahvalil za prispevek, ki ga je nudil za izboljšanje odnosov med Italijo in Jugoslavijo. Poudaril je, kako se Italija zavzema za nadaljnjo krepitev sodelovanja in prijateljstva s sosednjo Jugoslavijo. Obe državi sta vzpostavili, je dejal, zgledne dobrososedske odnose in aktivno sodelujeta, ne glede na različno mednarodno uvrstitev, pri prizadevanjih za popuščanje napetosti in za ohranitev miru na svetu. Veleposlanik Kosin se je predsedniku Craxiju zahvalil za besede, ki jih je izrekel, in ga ponovno povabil, naj obiše Jugoslavijo, pri čemer je izrazil željo, da bi do tega obiska prišlo čimprej.

Za novega jugoslovanskega veleposlanika v Rimu je bil imenovan dosedanji podpredsednik hrvaške vlade Ante Skatariko. Star je 56 let in je doma z Visa.

Ob strašni nesreči...

■ nadaljevanje s 1. strani

borijo za 35-urni delovni tednik, strojevodja na slovenskih železnicah v eni noči prevozi skoraj polovico teh ur! Ne samo, te ure prevozi sam, kar je spet drugo nerešeno vprašanje, ki je že dolgo zelo pereče. Na jugoslovanskih vlakih je namreč samo en strojevodja, ki naj bi svojo budnost ohranjal s t.i. budilnikom, to je napravo, na katero mora pritiskati vsakih 18 sekund. Da pa postane to dejanje skoraj podzavestno, je nekaj obče znanega, medtem ko je povsod drugod v službi poleg rednega tudi pomožni strojevodja.

Ob nesreči se postavlja tudi drugo vprašanje, in sicer kako to, da ni bil tir, na katerem je bil brzec, osamljen.

To so vprašanja, ki silijo v ospredje ob nesreči v Divači. Mrtvi in ranjeni pa predvsem zahtevajo, da se odpravijo vzroki nesreče.

Ameriški demokrati izbirajo kandidata za predsednika

V San Franciscu se je v ponedeljek, 16. t.m., začela konvencija ameriške demokratske stranke, na kateri bodo uradno določili strankinega kandidata, ki bo novembra tekmoval z Reaganom na predsedniških volitvah. Že nekaj časa se zdi vsem jasno, da bo na konvenciji izbran Walter Mondale. Odločilno zborovanje demokratov pa obeta tudi polemike in zaplete. Precej nejevolje je na primer vzbudil sklep strankinih vrhov ob imenovanju novega voditelja predsedniške volilne kampanje. Namesto Charlesa Manatta so izbrali Berta Lanca, postopek pa se je številnim delegatom zdel premalo premišljen, mnogi pa so tudi uža-

ljeni, ker ni bilo širšega posvetovanja. Presenetljivo pa nastaja polemika tudi ob izbiri Geraldine Ferraro za ameriško podpredsednico, če na volitvah prodre Mondale. Potem ko je izbira prve ženske v ameriški politični zgodovini za tako visoko mesto vzbudila veliko zanimanje v javnosti, so se začeli oglašati oporečniki iz krogov temnopoltega prebivalstva Združenih držav, češ, zakaj ni demokratsko vodstvo kandidiralo kake črnke. Vse to in še marsikaj, kar utegne biti za kulisami, potrjuje domneve, da bo demokratska konvencija potekala v dokaj živahnem, če ne kar polemičnem razpoloženju.

Vsi težimo k iskanju koristi...

■ nadaljevanje s 1. strani

prvič imamo dva učinkovita odbornika na občini in pokrajini, prof. Lokarja in dr. Hareja, ki sta oba tu prisotna in ju pozdravljamo; večja jamstva za manjšinske pravice; večja jamstva za gospodarski razvoj Trsta, predvsem zaradi našega nasprotovanja nevarni električni centrali na premo, nasprotovanja, ki postaja zdaj vse bolj razširjeno stališče v našem mestu. Do odločanja o novih odborih je prihajalo poleg tega v zelo težavnih pogojih sredi mučnih pogajanj. Nekateri nismo bili zadovoljni z metodo, kako je prišlo do koalicije.

Zakaj vse to pravim tu? Ne zato, da bi stvar pogrevali. Le zato, da bi se vsi mi zavedali, da izbira ni bila lahka, da je stranka o njej odgovorno in pluralistično razpravljala in pretehtavala »pluse« in »minuse«. Da bo sledila razvoju dogodkov in po dejanjih ugotavljala, ali nam ta družba res odgovarja, ali ne. Zdaj je na primer aktualno vprašanje ljudskih in cenjenih gradenj na Opčinah (PEEP). Slovenska skupnost se po odborniku Lokarju in, seveda, drugih predstavnikov zelo bori za odpravo ali vsaj zmanjšanje škode, ki jo predstavljajo. Če bomo kaj uspeli, bo pomenilo, da je koalicija resna in da SSK v njej nekaj pomeni. Takih preizkušenj pa bo še veliko.

Zato razprave v Slovenski skupnosti niso kako kreganje, tudi niso stvar tako imenovanih struj, saj ni res, da so bili proti sklepom ali zanje le pripadniki te ali one skupine prijateljev, ki se zbirajo znotraj stranke. Šlo je pač za problematično izbiro, o kateri se je večina odločila, kot vemo. Obe stališči pa sta popolnoma v dobri veri in težita k iskanju koristi za vso

PROSTOR MLADIH

3. SKAVTSKI »JAMBOREE« NA KOROŠKEM

V nedeljo, 22. julija, bo v Globasnici na Koroškem še posebno slovesno. Slovenski skavti iz Tržaške, Goriške in Koroške bodo s posebno slovesnostjo uradno odprli 3. slovenski zamejski skavtski jamboree, ki ga prirejajo ob 25-letnici ustanovitve Slovenskih koroških skavtov.

Za 11. uro sta napovedani skavtska maša na odprtem in dviganje zastav. Popoldne, ob 16. uri pa bo slovesni taborni ogenj s priložnostnimi govori in pestrim kulturnim in zabavnim spredom.

Papež je smučal, predsednik je užival

Predsednik republike Pertini in papež Janez Pavel II. sta te dni ponovno preseletila italijansko in svetovno javnost. Oba sta že nekajkrat jasno pokazala, kako ju protokol utesnjuje, tokrat pa sta gotovo naravnost zaprepastila resne in toge funkcionarje Kvirinala ter Vatikana. Domenila sta se namreč za krajši izlet v gore, papežu pa bi se ob tej priložnosti izpolnila dolgoletna želja, da bi si po tolikem času spet mogel natakni smučati na nogi.

manjšino, ne k čemurkoli drugemu. Naučiti pa se moramo še bolj odprto in prijateljsko razpravljati.

Evropske volitve dokazujejo, da se svoje moči premalo zavedamo. V naših krajih smo izgubili veliko glasov, ki bi jih morala upravičeno prejeti manjšinska koalicija, pri kateri je sodelovala SSK. Bilo je malo naše propagande, neugodnost nepoznanega znaka in spet malo možnosti za razlaganje položaja ljudem, ki jih je obdelovala nasprotna propaganda. In vendar se je pokazalo: mnjšine smo skupno izvolile svojega samostojnega predstavnika v parlament v Strassburgu. Ta bo avtentično tolmačil tudi zahteve SSK v evropskem parlamentu in tako zahteve naše skupnosti. Lepo se je uveljavil, ne le v našem okrožju, temveč po vsej Italiji naš deželni tajnik prof. Bratuž, ki ga tudi pozdravljamo danes med nami.

Tisti, ki niso verjeli v možnost samostojnega nastopa tudi za evropski parlament, se verjetno zdaj kesajo, da so svoj glas pomešali med anonimne glasove vsedržavnih strank.

Kljub nazadovanju v številu, ki ga je treba priznati, je torej tudi zadnja volilna preizkušnja potrdila pravilnost samostojne politične poti. Moramo pa imeti več samozavesti, več ponosa, več poguma. Moramo

Deželni svetovalec SSK dr. Drago Štoka se rokuje s predsednikom medparlamentarne komisije za odnose z deželami, sen. komunistom Armandom Cossutto, ki je prišel v Trst ob 20-letnici dežele F-JK

postati bolj prijateljski in zaupljivi med seboj, saj vsi tako potrebujemo zavest skupnosti, in to je dokazala tudi mogočna manifestacija slovenstva za globalno zaščito 20. maja v Gorici na Travniku. Potrebujemo zavest skupnosti danes, ko beremo, kako je zaman minilo deset let od manjšinske konference v Trstu, od katere smo si toliko obetali; danes, ko beremo o dvojezičnih občnih zborih slovenskih športnih društev v slovenskih vaseh; danes, ko nas čaka še dolg boj za globalno zaščito.

Zato so »Naši prazniki« tako pomembni za utrjevanje naše skupnosti in prijateljskih vezi. Voščim vam, da bi se res lepo imeli nocoj tu v Barkovljah!»

Za spoštovanje duha ustave

Predsednik deželnega odbora za Tridentinsko in Južno Tirolsko Pierluigi Angeli je odločno zavrnil predlog, naj se odpravijo razlike med deželami z navadnim statutom in deželami s posebnim statutom. Ta predlog je prišel na dan pred kratkim, ko so v Rimu zasedali predsedniki italijanskih dežel. Nekateri skušajo predlog utemeljiti, češ da se je politična in institucionalna razlika med deželami z navadnim in posebnim statutom že preživela. Predsednik Angeli pa pravi, da je treba ponovno poudariti veljavnost ustavnega načela in ustavnih določil, po katerih je petim deželam v Italiji priznana posebna avtonomija. Če bi to posebno avtonomijo odpravili, je naglasil doktor Angeli, bi grobo kršili črko in duha republiške ustave, da ne omenjamo kršitve posebnih sporazumov, kot je sporazum De Gasperi - Gruber, ki so bistvenega pomena za zaščito jezikovnih manjšin. Predsednik Angeli je tudi opozoril, kako bi komisija, ki ji pred-

seduje poslanec Bozzi in ki se ukvarja s problemi v zvezi z reformo ustave, morala potrditi veljavnost razlogov, zaradi katerih je bila nekaterim deželam priznana posebna avtonomija.

Iz Tridenta prihaja tudi vest, da je posebna komisija deželnega sveta Tridentinske in Južne Tirolske prejela nalogo, naj pripravi osnutek zakona, ki bo natančno uredil probleme v zvezi z zemljiško knjigo in s katastrom na ozemlju omenjene dežele. Zakonski osnutek bo moral med drugim uskladiti avstrijsko katastrsko zakonodajo z italijansko zakonodajo.

Prejšnji teden je tridentinsko - južnotirolski deželni svet skoraj soglasno odobril resolucijo, ki poziva parlament in vlado, naj z ustreznimi zakoni zaščiti pravice slovenske manjšine v Furlaniji - Julijski krajini.

—o—

ENO MILIJARDO MARK POSOJILA

Bonnski kancler Kohl je menda dal dovoljenje, da zahodnonemške banke dajo Vzhodni Nemčiji novo posojilo v znesku ene milijarde mark. Enako posojilo so dale Vzhodni Nemčiji Iani. O zadevi je v sredo razpravljala bonnska vlada.

Vzhodnonemški vodja Honecker bo pripel septembra na uradni obisk v Zahodno Nemčijo. Vzhodnonemški režim bo ba je zaradi obiska in posojil sprejel nekaj humanističnih ukrepov. Tako utegne na zahodni pritisk izdati več vizumov za izselitev ljudi na Zahod ter olajšati potovanja med obema Nemčijama, zlasti upokojencem.

Zaključili so se zrelostni izpiti

Nad sto slovenskih abiturientov na Tržaškem in Goriškem se je v tem tednu močno oddahnilo. Večina namreč že pozna rezultate in ocene, ki so jih izrekle komisije za zrelostne izpite, maturanti Znanstvene liceja »F. Prešeren« bodo za rezultate izvedeli danes, na Trgovskem zavodu »Žiga Zois« pa bodo ocene razglasili jutri, v petek, 19. t.m.

Malo smo »potipali« med letošnjimi maturanti raznih šol in splošno mnenje je bilo, da matura pravzaprav ni tako strašna, kot se človeku zdi, ko vstopi v razred za ustno spraševanje ali pisanje nalog. Večina je bila namreč mnenja, da so bile tako na-

loge kot spraševanja še kar lahka. Slovenska naloga je nudila precej možnosti, da se je človek razpisal prav o zrelostnem izpitu, kot je to storila večina, več problemov pa je bilo z drugo nalogo, vsaj za klasike, ki so ji v zadnjem trenutku zamenjali latinski tekst. Glede ustnega znanja pa ni bilo opaziti velikih nihanj, ki so bila morda vidnejša v prejšnjih letih. Letošnji kandidati so odgovarjali še kar solidno. Po tej preizkušnji bodo na vrsti počitnice. Za nekatere je v programu maturantski izlet, drugi pa bodo drugače preživeli počitnice. Vsi pa se zavedajo, da se po tej prelomnici začne novo obdobje njihovega mladega življenja. Stopili bodo bolj zavestno in bolj odgovorno v javnost. Njihove izbire bodo že bolj opredeljene glede na poklic, ki si ga izbirajo in se odločajo za študij na univerzi ali pa za takojšnjo zaposlitev, kar tudi ni lahko v tem času, ko so delovna mesta prava redkost, ko se ekonomsko stanje Trsta in Goriške ne kaže prav nič rožnato in se za to jesen že napovedujejo hude težave tako v industriji kot na drugih področjih.

Župan Škerk je odstopil

Dolgoletni devinsko-nabrežinski župan Albin Škerk je iz zdravstvenih razlogov odstopil. Predstavniki KPI, SSK in PSI, ki sestavljajo večinsko koalicijo v občini, so že začeli ločeno razpravljati o nastalem položaju in o Škerkovem nasledniku.

Albin Škerk je star 62 let in je v občinskem svetu v Nabrežini že od leta 1952, se pravi nepretrgoma 32 let. Prvič je bil izvoljen za župana leta 1962, ko je bila na oblasti koalicija KPI, SSK in NSZ (Neodvisna socialistična zveza) in je tedanji župan Dušan Furlan iz zdravstvenih razlogov odstopil. Županoval je dobri dve leti, čemur je sledila 10-letna levosredinska uprava (SSK, DC, PSI in PSDI) s komunisti v opoziciji. Škerk je medtem bil leta 1968 izvoljen za poslanca in bil v poslanski zbornici v Rimu dve mandatni dobi (do leta 1976). Za župana je bil ponovno izvoljen leta 1975 in vodil manjšinsko upravo do leta 1982, ko so v odbor stopili tudi predstavniki SSK. Tedaj je bil potrjen za župana.

Lep uspeh SK Devin

Smučarski klub Devin je tudi letos priredil svoj tradicionalni praznik. Začel se je v soboto popoldne v Praprotnu. Prireditelji so po otvoritvi napovedali tudi slikarski ex tempore za otroke. Slednji je bil razdeljen po starostnih stopnjah, dela 20 mladih risarjev pa sta ocenjevali slikarki gospa Florjančič in gospa Škerk.

Nedeljsko jutro je v Prečnik privabilo stare in mlade skirokarje. Na startnem mestu so se zbrali tekmovalci 9 društev iz Italije, Slovenije in Avstrije. Organizatorji so glede na starostno dobo pripravili tri starte, Prečnik, za mlajše tekmovalce, Mavhinje, za mladince do kategorije »lady«, v Sesljanu pa so začeli tekmo starejši.

Skupni cilj je bil v Praprotnu. Na skupni lestvici je največ točk zbral prav SK Devin, sledi SK Ihan, na tretjem mestu pa je Sci club Pertrinelli. Najboljši posameznik je bil Maks Habenič, član društva Rosenbach, ki je med člani dosegel najboljši čas.

POLETNI CENTER V NABREŽINI

V tem tednu se je v Nabrežini začel poletni center za otroke od tretjega do desetega leta starosti. Prirejata ga SKD Igo Gruden in ŠK Sokol, letos že četrtrič.

Uspel »Naš praznik« v Barkovljah

Na vrtu kulturnega društva v Barkovljah je bilo v nedeljo še posebej živahno. Mladinski sekciji Slovenske skupnosti iz Trsta in Gorice ter sekcija iz Rojana, Grette in Barkovelj so namreč priredile prvi letošnji »Naš praznik«.

Med kulturnim delom sporeda, ki je bil na začetku, je nastopil »Tržaški narodni ansambel«. Podal je nekaj znanih skladb iz svojega bogatega repertoarja, ki sta jih odela pevca Ljubica Berce Košuta in Tullio

Možina. Nastopil je tudi kitarist Aleks Košuta. Prisotne je pozdravil prof. Jurij Slokar, sledil pa je govor Iva Jevnikarja, čigar izvajanja objavljamo na drugem mestu.

Za ples je v Barkovljah igral mladi openski ansambel »Zvezde«, vse dokler ni poletna ploha prisilila udeležence »Našega praznika«, da so se zatekli v bližnje društvene prostore, kjer se je veselo vzdušje nadaljevalo, ob dobri domači kapljici,

T. K.

Avtoprevoznništvo na Goriškem

Kot vsi dobro vemo, ima prevoznništvo zelo važno vlogo v današnjem gospodarstvu. Gospodarska kriza, ki je zadnja leta zajela italijansko in svetovno gospodarstvo, je prizadela tudi prevoznništvo.

Kljub temu pa se danes v Italiji prevaža 85% blaga s tovornjaki. Ostali del (15 odstotkov) pa se prevaža po železnici ali z ladjami. To priča, da prevoznništvo ni tako prizadeto od krize.

V naši goriški pokrajini deluje prevoznništvo boljše kakor v drugih pokrajinah. Zlasti še zaradi lege, ki jo ima Furlanija-Julijska krajina. Prevoznništvo v Gorici in Trstu je bolj razvito kakor v Vidmu, še zlasti zato, ker ležita mesti ob meji s sosednjo Jugoslavijo. Glede na leto 1982 se je v letu 1983 osebni promet na mejnem prehodu v Štandrežu povečal za 62,1%. Od teh je bilo 23,4% tovornjakov, ki so prišli v Italijo. Mnogo bolj se je povečal odstotek tovornjakov, ki so zapustili našo deželo, in sicer na 177%. V Furlaniji-Julijski krajini se je povečal tudi odstotek (0,4%) prevoza blaga, ki potrjuje prirastek produktivne dejavnosti.

Prevozi se v glavnem (70%) vršijo v Jugoslavijo. Nato pridejo na vrsto Grčija, Romunija, Bolgarija in Češkoslovaška. Kar se tiče prevozov na Zahod, lahko rečemo, da ta ne igra velike vloge. Prevoz blaga pa se vrši tudi na bližnji in Srednji vzhod. To pa zahteva večjo spretnost pri vožnji in tudi večje stroške. Dobiček pri teh prevozih je velik, toda mnogo prevoznikov s tovornjaki, ki jih ima na razpolago, tega ne tvega. Raje zaslužijo malo manj in si obdržijo tovornjak v dobrem stanju. Mnogo je bilo primerov, da so šoferji odpeljali na Vzhod in se vrnili bodisi brez blaga bodisi brez tovornjaka.

Blago, ki ga prevozniki prevažajo, je najrazličnejše. V glavnem prevažajo les, deske, celulozo, staro železo, razne motorne nadomestne dele, kemične proizvode, itd. Prevažajo tudi sadje in zelenjavo. Te prevoze pa vršijo samo podjetniki, ki razpolagajo s tovornjaki, opremljenimi s hladilniki in zmrzovalniki.

Kljub temu, da je mnogo blaga za prevažanje, si razna prevozniška podjetja ne nabavljajo novih sredstev ali tovornjakov

v tako veliki meri kot pred leti. Edino zasebniki so tisti, ki skušajo svoje premoženje na ta način povečati.

Povpraševanje po tovornjakih se je leta 1981 zmanjšalo za kar 10% glede na prejšnje leto. Ne samo v Italiji, marveč v celi Evropi. Izjema je samo Anglija, ki še kar dobro pošilja svoja prevozna sredstva na razna svetovna tržišča. Dobro prodaja svoja vozila tudi švedska družba VOLVO. V zadnjem desetletju je »VOLVO TRUCK CORPORATION« celo podvojila svojo proizvodnjo. S svojimi tovornjaki je nastopila predvsem na tržišču v Združenih državah Amerike, ki je, kot pravi italijanska revija UOMINI E TRASPORTI št. 2-3 meseca marca-aprila, največje na svetu. Število prodaj na tem tržišču ustreza številu prodaj celotnega evropskega tržišča. Do znižanja prodaj je privedlo mnogo dejavnikov. Eden izmed teh je tudi povišek prevoznških pristojbin za 12%. Prav zaradi tega je bila od 6. do 12. februarja t.l. oklicana stavka, ki je zajela celotno italijansko ozemlje. Vse se je pričelo z objavo odloka ministra Signorileja, v katerem je napovedal povišek. Confindustria, sindikat delodajalcev, je ugotovil, da je stavka povzročila 150 milijard dnevne škode. Največ škode so utrpeli bencinske črpalke. Glavno pa

Pomerili so se kosci

V Gabrjah so letos že sedmič priredili tekmovanje koscev. Vaški praznik je namreč s to pobudo pritegnil številno občinstvo, ki si je ogledalo to zanimivo in zabavno tekmovanje. Kosci, v moški konkurenci se je prijavilo sedem tekmovalcev, v ženski samo tri, so v družbi ansambla »Furlan« šli do travnika »Pr ogradi«, na kateri so se poskusili v svojih spretnostih. Tričlanska komisija pa je že imela polne roke dela z ocenjevanjem klepa na kosi, med košnjo pa so pazili na hitrost, a tudi na čistost in stil košnje. Letos je zaslužen zmagal domačin Drago Milič. Za nagrado je dobil novo koso.

Tudi ženske so pokazale, da znajo pridno mahati s koso. Letošnja zmagovalka je Vrhovka Marica Černic, ki je pokazala, da tudi ženske niso kar tako, kar se košnje tiče.

Tekmovanje se je končalo, ansambel je igral za ples, med mizami pa je kje bilo slišati staro pesem: »So pa fantje zgodaj vstali, hitro kose so sklepali ...« Lepo je bilo v Gabrjah.

PITNA VODA V ŠTEVERJANU

Števerjan, Jazbine in drugi okoliški kraji se v teh vročih poletnih dneh morajo spoprijemati še s težkim vprašanjem pitne vode. Krajevna zdravstvena enota namreč še ni izdala potrdila o pitnosti vode, ki že nekaj tednov povzroča precejšnje težave prebivalstvu.

Za zdaj voda še zmeraj ni pitna, čeprav se stanje iz dneva v dan izboljšuje. Izpiranje vodovoda namreč zagotavlja, da bo v kratkem iz pip spet tekla pitna voda. Potrebo po pitni vodi za enkrat skušajo nadomestiti z dovažanjem s pomočjo vojske, za ostale potrebe pa uporabljajo vodo iz vodovodnega omrežja.

je, da so prevozniki prepričali povišek cen, čeprav se ne ve do kdaj.

Škodo so utrpeli tudi družbe, ki vzdržujejo avtoceste, saj tovornjaki sedem dni niso vozili (razen tistih, ki so prevažali bistvene stvari, kot so mleko, kruh, zdravila, itd.). Če tovornjaki ne bi vozili več po avtocestah, bi se te družbe lahko odrekle tisoč 400 milijardam letnega dohodka, ki ga doprinašajo samo tovornjaki.

Kljub temu, da imamo v prevozništvu mnogo stroškov in težav, seveda poleg tveganja, je na Goriškem (in v pokrajini) mnogo prevoznih družb. Najvažnejše so:

- RIBI - Ul. Duca d'Aosta, 217 - GORICA
- C.A.A.I. - Consorzio Autotrasportatori Artigiani Isontini - Ul. Montesanto, 120 GORICA
- LA GORIZIANA - Obmejni prehod v Štandrežu - GORICA
- C. I. A. TRANS - Ul. Giustiniani, 66 - GORICA
- COOP. GORIZIANA AUTOTRASPORTATORI - Ul. Trieste, 28 - GORICA
- GIANESINI - Ul. S. Gabriele, 28 - GORICA
- WINKLER - Obmejni prehod v Štandrežu - GORICA

Zlatomašniški jubilej M. Lavrenčiča

V nedeljo, 15. t. m., je v podružnični cerkvi sv. Duha na Vrhu v župniji Landar (Beneška Slovenija) potekala pomenljiva slovesnost. V svojem rojstnem kraju je namreč obhajal zlato mašo Mario Lavrenčič, dolgoletni župnik v Štoblanku. Domačini so za to priložnost očistili in lepo okrasili prostor pred starinsko cerkvico, kjer se je zbralo veliko ljudstva iz bližnjih in tudi bolj oddaljenih krajev.

Slovesnost se je pričela točno ob štirih popoldne s slavnostnim prihodom duhovščine, k somšaševanju pa so pristopili jubilant Lavrenčič in kanonika čedajskega kapitlja monsinjorja Angelo Cracina in Valentin Birtič. Mašno daritev sta s svojim sodelovanjem obogatila mešana cerkvena pevska zbor iz Špetra Slovenov in Mirna pri Gorici. Slavnostni govornik je bil dr. Emil Cencič, ki je v kleni govorici, prijetno obarvani z beneškoslovenskimi narečnimi posebnostmi, natanko orisal jubilatovo življenjsko pot, podčrtal pa je zlasti naslednje osebne lastnosti: izredno delavnost, predanost Bogu in Cerkvi in seveda domačemu ljudstvu, ki mu je bil vedno močna opora v boju za osnovne narodne in človeške pravice. Pre Mario se ni ustrašil niti groženj v času najhujše fašistične diktature in je vedno dostojanstveno branil pravice slovenskega jezika v Cerkvi. Slavnostni govornik je nadalje poudaril, da boj za osnovne narodne pravice beneških Slovencev, ki še vedno poteka, nikakor ni usmerjen proti italijanski državi in ljudstvu, marveč je povsem v skladu z določbami italijanske ustave in navodili katoliške Cerkve. Ob tem je prisotne pozval, naj pogumno sledijo zlatomašnikovemu zgledu.

Ob koncu slovesnosti se je jubilant zahvalil vsem prisotnim za udeležbo, posebej še zastopnikom cerkvenih in civilnih oblasti. Hkrati se je spomnil vseh tistih, živih

in mrtvih, ki so mu v življenju bili naklonjeni. Pre Mario je vidno ganjen izrazil hvaležnost za posebno milost, da je po dolgih 50 letih na istem prelepem kraju pred domačo cerkvico slovesno obhajal zlatomašniški jubilej.

Vse udeležence slavja je nato povabil na svoj rojstni dom, kjer so se lahko okrepčali in poveselili. Pri slavnostnem omizju je bilo tudi uradno javljeno, da je videmski nadškof msgr. Battisti g. zlatomašnika imenoval za častnega kanonika čedajskega kapitlja. Msgr. Cracina je v duhu stare beneške tradicije prebral priložnostno zdravico na čast jubilantu, ki jo je sam zložil, v imenu slovenskih kulturnih društev Beneške Slovenije pa je pre Maria pozdravil prof. Viljem Černo.

Med nedeljsko slovesnostjo na Vrhu je večkrat jasno prišlo do izraza, kako po-

dalje na 8. strani ■

ČUDOVITA PREDSTAVA V KANALU

V Kanalu ob Soči je bila v petek, 13. t. m., predpremiere dela Mihajla Bulgakova Don Kihot v režiji Zvoneta Šedlbauerja. To je bila prva premiera Primorskega dramskega gledališča v sezoni 1984-85. Uprizorjena je bila skupno s Cankarjevim domom iz Ljubljane in Ljubljanskim festivalom, ki sta ambiciozni projekt finančno podprla. Posebna privlačnost predstave je bila v tem, da ni bila vezana na eno samo prizorišče. S publiko se je premikala po razsežnem prostoru med ozkimi ulicami in na trgu. Psebon sugestiven je bil prihod Don Kihota na čolnu preko Soče ob gorenju bakel in kresov. Premiera je bila v ponedeljek, 16. t. m., v Križankah v Ljubljani.

V Furlaniji - Julijski krajini pa je 2.500 večjih in manjših prevoznih podjetij. Na Tržaškem jih je 500 in na Goriškem celo 800. Vsa druga podjetja pa so nesorazmerno porazdeljena po pokrajini. Največ podjetij se je ustanovilo v 60-ih letih. Takrat so bile razmere najugodnejše za to dejavnost. Nekateri družbe so se ohranile do danes in odlično delujejo (npr. C.A.A.I., LA GORIZIANA). Mnoge pa so nastale tudi kasneje v 70-ih letih. Nekateri so bile prisiljene tudi zapreti zaradi stečaja, kajti člani, ki so pripadali tem družbam, so zbijali konkurenco in so si skušali pridobiti večji dobiček. Kazalo je, da bi tak konec napravila tudi tvrdka C.A.P. - Coop. Autotrasportatori Piemonte (Zadruga Prevoznikov iz Piemonta), ki je ena izmed največjih italijanskih prevoznih družb. Nastala je leta 1968 po zaslugi in pobudi nekaterih prevoznikov.

Kar pa se tiče cen prevoza, se razlikujejo glede na razdaljo kraja, kjer je tovornjak natovoril, in krajem, kjer bo tovornjak raztovoril. V poštev pride tudi teža blaga.

Cene so v glavnem naslednje:

- od 50 do 100 q. plačajo 1.380 lit/km
- od 100 do 200 q. plačajo 1.250 lit/km

od 200 do 230 q. plačajo 1.090 lit/km
od 230 do 280 q. plačajo 1.152 lit/km

Podatki o cenah so povzeti iz italijanske: GUIDA ALLE TARIFFE DI TRASPORTI; napisal je Giacomo Serrina, predsednik A.N.I.T.A. (Associazione Nazionale delle Imprese Trasporti Automobilistici) - Rim.

Zadnje čase se je govorilo tudi o varnosti tovornjakov na cestah. Mnogo ali celo preveč je nesreč, ki se pripetijo, zaradi katerih so prizadeti tudi tovornjaki.

90% ljudi je mnenja, da je vzrok, zaradi katerega je prišlo do nesreče, odvisen od »pošasti«, ki naj bi bil tovornjak. Šoferje imajo za posebno raso, ki si želi prelivanja krvi. Toda ne vedo, da so prav šoferji tisti, ki prevažajo hrano, s katero se vsak dan hranimo. Še preveč so solidarni na cestah in pomagajo ljudem, katerim prevozno sredstvo ne dela. Tak primer je Moreno Pacini, 48 let. Pred letom dni, ko se je vozil s tovornjakom po avtocesti Milan - Bologna, je iznenada zagledal pred seboj vrsto ustavljenih avtomobilov. Iz daljine ni bilo videti avtomobilskih luči, kajti vreme je bilo megleno. Zato je v trenutku obrnil krmilo, skočil s tovornjaka in ga raje spustil v prepad, kot da bi pomečkal avtomobile in ljudi.

S TRŽAŠKEGA**Razstava vin v Repnu**

Po lepo uspeli razstavi vin v Nabrežini so konec prejšnjega tedna odprli razstavo vin v Repnu. Otvoritev je bila v petek, 13. t.m., v Kraški hiši; ob tej priložnosti pa je nastopil s kratkim, a prepričljivim sporedom Logaški oktet. Tudi sobotni kulturni spored je lahko stekel po predvidevanjih, saj je slovenski kantavtor Marjan Smole, kljub že napovedani odsotnosti, vseeno prišel v Repen in s svojimi skladbami popestril večer, na katerem so za ples igrali člani ansambla Aries.

Nedeljsko jutro je bilo namenjeno balinarskemu turnirju, popoldne pa je na trgu v Repnu nastopila godba »Nabrežina«, ki jo vodi Stanko Mislej. Pod večer je bilo na vrsti nagrajevanje zmagovalcev balinarskega turnirja in letošnjih dobitnikov nagrad za najboljša vina v občini. Po mnenju članov komisije, ki je ocenjevala razstavljenih vina, je letos pridelal najboljši teran Milan Križman, na drugo mesto se je uvrstil teran Ivana Guština, tretje mesto pa je bilo dodeljeno Antonu Škabarju. Za bela vina pa sta prejela nagrado Roman Purič in Dušan Guštin. Po nagrajevanju je bil na sporedu ples z ansamblom Taims. Slabo vreme pa je skvarilo večer, tako da so organizatorji poskrbeli tudi za ponedeljkovo nadaljevanje, ki je tudi privabilo dovolj občinstva na razstavo terana v repen-tabski občini.

SKEDENJSKI MUZEJ

Poletne počitnice so nastopile tudi za etnografski muzej v Škednju. Muzej bo zaprt do konca avgusta. Ta najvidnejša slovenska kulturna ustanova v Škednju je bila ustanovljena pred devetimi leti. V njej je stalna zbirka, ki priča o materialni kulturi domačinov v preteklosti, občasno pa je v razstavnih prostorih tudi kaka tematska razstava. Muzej, za katerega je dal pobudo domači kaplan Dušan Jakomin, vzdržuje stike s številnimi podobnimi ustanovami po Evropi, zlasti v Sloveniji, Nemčiji in Španiji, da niti ne omenjamo stikov z muzejskimi ustanovami po Italiji.

V Škednju so medtem v minulih dneh proslavljali kar tri okrogle obletnice. Desetič so bile na sporedu Poletne prireditve, dvajset let ima Dom Jakoba Ukmarja, trideset let pa že obstaja domači cerkveni pevski zbor.

KONCERTI V ŠTIVANU

Stara cerkev v Štivanu, ki so jo obnovili pod Zavezniško upravo, je tudi v letošnjem poletju kraj, kjer se prirejajo poletni koncerti v organizaciji Avtonomne tržaške letovišarske ustanove. »Glasbeno poletje 1984« je na svoj peti koncert povabilo zbor tržaškega gledališča »Verdi«. Nastopili so v torek, 17. t.m., s skrbno izbranim sporedom skladb iz XV. in XVII. stoletja. Tudi na tem koncertu je zbor pokazal odlično tehnično pripravo članov, ki pa občasno pokažejo preveč očitno svoje solistične vrednote, kar nekoliko škoduje homogenosti in zlitosti, posebno pri polifonskih skladbah.

Poslanci se zanimajo za stanje zdravstva

Skupina poslancev, članov komisije za zdravstvo je z obiskom v Tolmeču zaključila svoje dvodnevno bivanje v Furlaniji-Juljski krajini. Skupino je vodil predsednik komisije Casalinoovo. Poslanci obiskujejo posamezne dežele, da bi se seznanili s stanjem zdravstvene preosnove. V vsaki deželi obišejo po eno veliko in eno manj-

**TRIJE JEZUITI —
MINISTRI V NIKARAGUI**

Glavni predstojnik jezuitov Peter Hans Kolvenbach je naročil svojemu sodelavcu, naj nemudoma odpotuje v Nikaraguo, kjer naj s pomočjo tamkajšnjega provinciala jezuitov uredi primer redovnika, jezuita Fernanda Cardenala, ki je pred dnevi postal minister za javno vzgojo v sandinistični vladi v Managui. Glavni predstojnik jezuitov poudarja, da je funkcija ministra nezdržljiva s poslanstvom redovnika-jezuista. Zato naj se naredi red, četudi za ceno zelo bolečih ukrepov.

Sodelavec glavnega predstojnika jezuitskega reda ima tudi nalogo, da uredi vprašanje, ki je nastalo v letošnjemu maju, ko je skupina jezuitov v Nikaragui ostro grajala tamkajšnje škofo. Jezuiti so namreč kritizirali pastirsko pismo, ki ga je škofovska konferenca v Nikaragui za Veliko noč naslovlila na vernike. Izjava skupine jezuitov, je naglasil glavni predstojnik, ni v skladu s pravili dialoga med jezuiti in cerkveno oblastjo in tudi ni v skladu s predpisi, ki veljajo za jezuitski red.

šo krajevno zdravstveno enoto in imajo pogovore z deželnimi predstavniki, zastopniki krajevnih ustanov, s sindikati, z upravitelji krajevnih zdravstvenih enot in pa zdravstvenimi operaterji. Po teh obiskih bodo sestavili predloge za spremembo sedanjih predpisov na področju zdravstva. V ponedeljek, 16. t.m., se je delegacija mudila v Trstu, kjer je imela pogovore z odbornikom za zdravstvo in s svetovalsko komisijo za zdravstvo ter sindikati. Poslanci so nato obiskali bolnišnico na Katinari, kjer so se sestali s predsednikom deželne vlade Comellijem ter imeli nato daljši pogovor o zdravstvenem stanju s tržaškim županom Richettijem, dolinskim županom Švabom, zgoniškim županom Guštinom in podžupanom devinsko-nabrežinske občine Caldijem, kot tudi s predsednikom Tržaške krajevnne zdravstvene enote Scarpo ter člani njenega upravnega sveta.

—o—

**EKOLOŠKE NESREČE
TUDI V SOVJETSKI ZVEZI**

Tudi v Sovjetski zvezi začenjajo priznati, da imajo številne ekološke nesreče. Sindikalno glasilo Trud poroča, da je te dni nastala okvara na naftovodu ob Volgi ter je stekla ogromna količina petroleja v reko. Nastal je petrolejski madež, ki je bil dolg 6 km in širok pol kilometra. Do okvare je prišlo pri mestu Kazan, 600 km jugovzhodno od Moskve.

Nastala je — dodaja list — velika nevarnost za spodnje področje Volge.

Izšla je poletna številka Mladike

Te dni je izšla nova (verjetno zadnja pred počitnicami) številka »Mladike«. Na naslovni strani je posnetek s praznika »Vesele pomladi« v parku Finžgarjevega doma na Opčinah, s čimer so uredniki gotovo hoteli opozoriti na Drago '84, ki se bo začela prav v tem parku 31. avgusta.

Revija objavlja uvodnik Iva Jevnikarja z naslovom »Po evropskih volitvah«. Avtor ugotavlja, da obstaja velika novost letošnjih volitev predvsem v tem, da »lahko manjšinske skupnosti računajo še na enega evropskega poslanca, ki je bil izvoljen na podlagi volilne povezave med stranko francosko govorečih Aostancev, med stranko Okcitanec, med Sardinsko akcijsko stranko in Slovensko skupnostjo«. Izvoljen je bil Sardinec, deželni tajnik Slovenske skupnosti dr. Andrej Bratuž pa je prejel na Sardiniji skoraj 1000 preferenčnih glasov. Tako bi moral priti za del mandata v Strasbourgu, piše Jevnikar, tudi slovenski zastopnik, kar predstavlja zgodovinsko pomemben dogodek. Takega sporazuma o delitvi mandata, nadaljuje Jevnikar, nismo dočakali na primer na komunistični listi, kjer se je lepo uveljavil kot neodvisen kandidat prof. Darko Bratina. Avtor se nato sprašuje, kje so vzroki za resen osip glasov, ki se tradicionalno zbirajo okrog lipove vejice. Pri tem omenja nesoglasja v zvezi z rešitvijo tržaške upravne krize, čeprav to po njegovem še ni popoln odgovor, ker je osip velik tudi na Goriškem. Gotovo gre za slabo propagando, naglašja pisec, in slabo informiranje; pokazala se je slaba povezanost med »vodstvom« in

»bazo«. Pokazalo pa se je tudi majhno zaupanje slovenskega človeka, zaključuje avtor, v lastne moči, češ da tako in tako ne bomo uspeli. Ravno v tem pa je tudi pouk teh volitev, saj je SSK izvolitev dosegla.

Alojz Rebula objavlja zanimiv sestavek z naslovom »Zamejska trigonometrija«. V tretjem, maturantskem razredu klasičnega liceja v Trstu je profesor latinščine (avtor sestavka op. ur.) nekaj sobot zaporedoma poskrbel, da so maturanti prevajali iz latinščine spomenico, ki jo je bil leta 1938 naslovil na visokega vatikanskega predstavnika znani slovenski tržaški duhovnik msgr. Jakob Ukmar. Spomenica ni zanimiva samo zato, ker gre za naravnost klasičen latinski sestavek, temveč tudi zaradi vsebine, ki je še danes aktualna.

Vse kaže, da je ta številka »Mladike« pravzaprav posvečena pisatelju Alojzu Rebuli, ki bo čez nekaj dni (21. julija) izpolnil 60. leto življenja. Pisateljevega jubileja se s priložnostnimi sestavki spominjajo Janko Messner, Ferruccio Fölkel, Boris Pahor, Arnaldo Bressan in Vinko Ošlak, medtem ko je Andrej Capuder napisal priložnostno pesem.

Tudi ta številka omenja pomembne dogodke iz kulturnega življenja, iz slovenske publicistike pa povzema in objavlja sestavke, ki so se uredništvu zdeli značilni za sedanji trenutek. Nadaljuje se rubrika Zamejska in zdomska literatura, ki jo piše Martin Jevnikar. Zdravnikovi nasveti so tokrat posvečeni arteriosklerozi.

Tretja obletnica v deželi skrivnosti

Dejstva so dejstva in ta so mnogovrstna: vsakdanje ekstaze šestero, četvero, dvoje mladostnikov ob vedno isti uri, naravno nerazložljiva ozdravljenja, presenetljiva spreobrnjenja tudi za ceno žrtev, sporadično vsakomur vidni svetlobni pojavi na hribu ali na soncu, duhovna sporočila in naročila, kakršnih si preprosta mladež ni sposobna izmisliti. Krik vseh teh pojavov pa je: povratek k evangeliju, spreobrnjenje, mir!

V to sintezo strnem obe slavnostni pridigi dveh različnih duhovnikov dne 24. in 25. junija v Medjugorju, to je ob tretji obletnici prikazovanj nebeške Gospe.

Svet strmi in se sprašuje, kaj naj vse to pomeni. Za tretjo obletnico je človeška misel slutila konec prikazovanj, zainteresirani potovalni uradi so celo vrgli v svet napoved nekega velikega dogodka. Nič takega ni bilo, nobenega izrednega dogodka, razen ponovitve dveh že znanih, n.p.r. razžarjene zvezde v noči med 24. in 25. junijem po pripovedovanju medjugorskega poročevalca in pa ganljiva igra sonca, ki sem jo ujel z drugimi vred v sredo in četrtek zvečer malo pred zatonom. Običajno videnje je trajalo na nedeljo, 24. junija, štiri minute, par dni pozneje pa tri minute. To so redke izjeme, za letošnjo sezono, ko so ekstaze skržene običajno na manj kot eno minuto. V omenjenih dneh so bili navzoči le Ivanka, Ivan in Marija; Jakov je že dalj časa v Sarajevu pri očetu, Vicka je bila na okrevanju pri poročni sestri v drugi župniji. Našel sem jo spet v medjugorski cerkvi šele v dneh 6. in 7. julija, ko sem bil spet tam s padovanskimi romarji.

Prikazovanja se nadaljujejo tudi po tretji obletnici. Pojave skrbno opazujejo razni preiskovalci, prostovoljci z Zahoda in člani jugoslovanske

cerkvene komisije. Ti slednji so imeli nekaj sej v preteklem marcu in se bodo spet sestali v prihodnjem oktobru. Medtem ima vsakdo izmed njih svobodo in nalogo, da posamič in samostojno prihaja v Medjugorje prisostvovati ekstazam in zasliševati. Morda prav zaradi teh pooblaščenec ali celo po njih odredbi ni več dovoljeno navadnim zemljanom pasti radovednost v Marijini avli ob tisti uri.

Število obiskovalcev z Zahoda se celo množi. Odkar sta preiskovalna komisija in mostarski škof vso Evropo povabila, naj prenehajo s skupinskimi romanji, so se ta podvojila. Niti med tednom ob delavnikih ni več običajnega prestanka, kot sem ugotovil med junijskim in julijskim obiskom. Ob obletnici je bilo precej desetisočev domačih in tujih oseb, iz inozemstva največ Italijanov. Na kresno nedeljo je somaševalo zvečer trideset, na dan obletnice v ponedeljek pa šestdeset duhovnikov in je večerno mašo darovalo hkrati trideset, naslednjega dne, to je na nov praznik Kraljice miru, pa šestdeset duhovnikov, več tujih kot jugoslovanskih. Presunila me je med običajnimi prošnjami tista, ki jo je po nemško molil nemški duhovnik.

Pozornost je zbujal jugoslovanski rešilec z zdravnikom in bolničarji v stalni pripravljenosti. To sanitetno službo so v Mostarju izposlovali, naročili in plačali — Italijani.

Ob letošnjem praznovanju Kraljice miru je bilo prijetno na vsem področju cerkve in lahek je bil razhod po dolgi večerni maši, ker ni bilo nobenega avtomobila in ne avtobusa v napot. Vozila so se morala ustaviti dober kilometer daleč in se nagnesti po hrapavih jasih med hišami in njivami. Toda nezno je bilo za reko ljudstva prerivati se do vozil in ta so se tja v glo-

boko noč po polzevo in le postopoma izvijala iz gneče na magistralo v oddaljene hotele. Dušni pastirji na duhovnem in bogoslužnem področju in funkcionarji civilne oblasti na prometnem in gostinskem področju se sicer trudijo na razne načine, da bi zadovoljili romarje, toda pri izrednih navalih trikrat, štirikrat na leto so težave in ovire tolikšne in takšne narave, da ne bi mogel kaj prida izboljšati položaja niti organizacijski talent Slovencev.

Ob mojem julijskem obisku nam nihče ni brnil parkirati tik pred cerkvijo, ker nas je bilo malo: kaj manj kot sto limuzin in karavanov, v večini iz raznih zahodnih držav, pa dobra desetorica velikih avtobusov: pet italijanskih, dva ali trije jugoslovanski, en avstrijski, en belgijski, en nemški, dva francoska.

Že pred praznovanjem tretje obletnice v Medjugorju je prodrila v svet vest, da je prikazujoča se nebeška Gospa nekje v maju razodela, da je leto 1984 dvatisočletnica Njenega rojstva in da se ta izpolni sredi poletja. Tudi datum je bil od vidcev povedan, a njih duhovni vodnik je to zaupal le ožjemu krogu duhovnikov in ti so sklenili, da ga ne objavijo. Diskretnost pa ni kaj prida funkcionirala. V ožjem krogu informiranih so bili tudi duhovniki z Zahoda in tako je neki monsignor v Padovi zaupal neki pobožni duši, Francija in Portugalska imata tudi vsaj po enega informiranega duhovnika, ki je mogel v svoji deželi še kako osebo, verjetno nežnega spola, »zaupno« informirati — in tako je datum prišel »zaupno« že do mnogih ušes in so mnogi že kar pozabili na »zaupnost« ter se prostodušno pripravljajo, da bi za tisti dan pohiteli v Medjugorje.

Iz tankovestnosti sem vprašal, ali smem objaviti datum Marijinega rojstva v našem krajevem in od Hercegovine zelo oddaljenem tisku.

nadaljevanje na 8. strani ■

LIPA - drevo življenja

JOŽKO ŠAVLI 12

Zilski »rej pod lipo« vsebuje vse našte te značilnosti. Plešejo ga kot svoj prvi ples dekleta in, kot se zdi, poprej tudi fantje. Ohranil se je očitno kot stari obred uvajanja mladih v družbo odraslih. Še v prejšnjem stoletju se ni vršil samo pod lipo, temveč tudi okrog lipe. 121) Ples okoli kakega predmeta, izražen s tradicionalnimi gibi, čigar namen je kulturni ali mitološki pouk, uvajanje v zakonsko življenje npr., ima izrazito obredni značaj. 122) V primeru zilskega reja je lipa, okoli katere so svoj čas plesali, mistično drevo življenja z vso svojo obširno simboliko dóma, polja in odvisnosti od božje volje, torej povsem naravno središče za takšen obred.

Kot izrazito simboličen in po svojem izvajanju edinstven v evropskem merilu terja zilski »rej pod lipo« poseben opis: 123)

Visoki rej se vrši na žeganje, v nedeljo. Fantovska družba, imenovana »konta«, naroči za 10. uro slovesno mašo, na katero pride skupaj z godbo ter kontarjem-točajem, ki ima okrašeno pletenko tj. ovenčanega štefana. Mašo počakajo pred cerkvijo. Vzdušje je seveda praznično, sreča se bližnje in dalno sorodstvo, znanci in domačini, ki živijo v svetu. Pripravljajo se posebna jedila, godba in petje se sliši ves dan. Z vrha lipe plapola zastava.

Po končani maši pohitijo fantje vriskajoč pod lipo. Pripete imajo pušeljce, ki so jim jih podarila

dekleta: nageljč (ljubezen), rožmarin (devišstvo) in roženkravt (verjetno zvestoba). Pod lipo zapojejo, v prejšnjih časih ob opoldanskem zvonjenju, staro pesem o lipi: »Kaj mi lip'ca precvetuješ?« ... 124) Zatem še druge pesmi. Starešina konte napije fantom, točaj pa medtem nataka iz štefana.

Sledi štehanje ... Zmagovalec dobi krancelj in postane novi starešina, nov štehovski mojster in letošnji prvi rejovec.

Ko so bili konje od štehanja odgnali v štale in se vrnili nazaj pod lipo, začne štehovski mojster postavljati rej. Rejevce postavi na eno, rejevke na drugo stran lipe. Prvi rejovec, štehovski mojster, seže vsakemu rejevcu v roko, ga odpelje k rejevkam in mu določi plesalko, nato oba odpelje pod lipo. Tako določi vse pare. Prvi par sta lanski štehovski mojster in prva rejovka. Točaj medtem pridno nataka vina iz štefana.

Ko je rej postavljen, preda lanski štehovski mojster kontarsko oblast letošnjemu s kratkim nagovorom in odstopi. Letošnji ga nadomesti s prvo dečvo in da znak za začetek reja.

Pari najprej korakajo pod lipo, v krogu na desno, rejovci na notranji, rejovke na zunanji strani; fantje odpojo prvo kitiico pesmi: »Bog nam dej te dober čas, te prvi rej začeti ... 125)

Nato se pari primejo za ples: rejovec njo v bok, ona pa opre roke na njegove rame. Nato zaplešejo. Ko so se nekajkrat zavrteli, se znova razpuste, stopijo v korak in zapojejo naslednjo kitiico pesmi. Po-

tem se znova zavrtijo. To se ponavlja, dokler besedilo pesmi ni izpeto. Razgibanost pa se medtem stopnjuje do prave razgretosti, ki se odraža v odskočnosti rejevcev. Nekateri rejovke med plesom odskakujejo tako visoko, da oprijetje na rejovca, zaplavajo v višini njegove glave. Včasih je fant med rejem metal klobuk v zrak, rejovka pa ga je ujela in mu ga znova posadila na glavo. Razposajenost preide proti koncu v splošno skakanje. Pred sklepom reja vsi zavriskajo in se pomešajo v neurejeno gručo. Navadno nastopi danes že po prvih treh rejih umirjeni »štajeriš«. Po plesu odidejo domov južinat in se pripravljat na popoldanski »obične rej«.

V nedeljo se smejo udeležiti reja le fantje iz konte, ki so dopolnili 16. leto starosti, ter nespečane dečve (frej dečve). Za dekleta je to navadno prvi ples (»te prb' rej«). Dekle se udeleži plesa šele pri 18. letu. Pleše pa v domači praznični noši. V ponedeljek smejo plesati tudi poročeni.

Rej ima očitno vse poteze starega obreda uvajanja mladih med odrasle. Nekeč je starešina konte odšel s fanti in vrčem na dom svoje dečve, kjer so zapeli podoknico. Po krajšem obotavljanju se je ona pokazala. Napili so na njeno zdravje. Ona se jim je odzvala ter jim z vrčem sledila pod lipo. Tu je vrč predala naslednjemu rejovcu, ta je na isti način odšel po svoje dekletu ter jo pripeljal pod lipo. To se je ponavljalo, dokler niso bili zbrani vsi pari.

Vrhunec prekipevajoče sproščenosti med plesom pod lipo jasno kaže na nekdanjo simbolično praznovanje polnoletnosti mladih pod lipo, drevesom življenja. 126)

Podoben namen kot zilski »rej« tj. uvajanje mladih v družbo odraslih, ima tudi »ples pod mlajem«, ki se vrši na »Majenco«, na prvo nedeljo v maju, v Dolini pri

KMEČKA IN OBRтна
HRANILNICA IN POSOJILNICA
V NABREŽINI

R A Z P I S U J E

usposobljenostne izpite za prosto delovno mesto uradnika I. kategorije. Pogoji za pripustitev k izpitu so:

1. italijansko državljanstvo;
2. diploma računovodje in trgovskega izvedenca;
3. popolno znanje slovenskega jezika;
4. stalno bivališče na območju delokroga hranilnice;
5. starostna meja: najmanj 18 let in največ 35 let;
6. opravljena vojaška obveznost.

Rok za predložitev prošenj zapade nepreklicno 31. 7. 1984.

Za vsa zadevna pojasnila se interesi lahko obrnejo na Hranilnico in posojilnico v Nabrežini.

Tretja obletnica...

■ nadaljevanje s 7. strani

Eden od frančiškanov mi je gladko pristal, drugi jurisdikcionalno kompetentnejši pa je vprično mene pograjal svojega starejšega sobrata, češ da se je treba držati sklepa, da se tega ne objavlja. Torej se držim discipline, da nič ne zapišem v javni časopis in si ohranim le svobodo, da odgovorim »strogo zaupno«, če me kdo vpraša.

Stanko Žerjal

Trstu. Fantovska družba, ki ima svojega »župana« sprejme vsako leto medse tiste mladeniče, ki so dopolnili 16. leto. Priprava na Majenco poteka že od konca marca. Domači fantje se zberejo k »fantovski uri«, na kateri se pomenijo o postavljanju mlaja in o plesu. V četrtek pred majenco grejo fantje na lov, po češnje za mlaj, ki jo morajo »ukrasti«. 127)

Koroški raziskovalec Oskar Moser skuša ugotoviti v »reju pod lipo« ljudskopravno izročilo vsakoletnega žeganja. Za ples oz. rej pa navaja podobne primere plesov pod lipo na Frankovsem. 128) Toda navajanje dejstva, da je koroški Beljak bil stoletja posest škofije Bamberg na Frankovsem in da bi moral biti zaradi tega zilski rej posnet oz. prevzet po frankovskih vzorih, nima nobene podlage in je prisiljeno, odraz nemškonalne ideologije.

KRALJ MATJAŽ IN LIPA

Lipa kot življenjsko drevo je komaj ške tako pomenljiva in simbolična kakor v pesmih in pripovedkah, v katerih nastopa »Kralj Matjaž«. 129) Zgodbe o njem so razširjene po vseh slovenskih deželah, vsak Slovenec in celo otrok ga pozna kot pravljičnega kralja, narodnega junaka, ki spi v gori.

Pravljičen pa je Kralj Matjaž samo na videz. Poznavalci ljudskega izročila so si na jasnem, da gre v takih primerih za zgodovinsko osebnost, okoli katere spleta ljudstvo legende in zgodbe. Toda Matjažev lik

Mednarodni odbojkarški turnir za pokal mesta Gorice

V tednu od 22. do 28. julija bo v Gorici prvi mednarodni turnir v moški odbojki za ekipe izpod 17 let, ki se ga bodo udeležile državne selekcije iz Italije, Francije, Belgije, Holandske in Švedske. Turnir organizira odborništvo za šport goriške pokrajinske uprave, ki ga predstavlja dr. Mirko Špacapan (SSk), ob sodelovanju z goriško občino in mestno ustanovo za turizem. Manifestacija se bo odvijala v telovadnici goriškega telovadnega društva UGG na Battistijevem trgu. Vsak večer bosta na sporedu dve tekmi (ob 19. in ob 21. uri), medtem ko bo prvi večer, in sicer v nedeljo, 22. julija ob 21. uri, prijateljska tekma med selekcijama Furlanije - Julijske krajine in Slovenije; v moštvi F-JK bosta nastopala tudi dva atleta goriške Olympie-Terpin: Lučko Batistič in Simon Terpin, selektor moštva pa bo arh. Jože Cej. Naj omenimo, da bosta moštvi F-JK in Slovenije sestavljeni iz igralcev izpod 20 let.

Zaradi pomembnosti in zanimivosti turnirja si organizatorji pričakujejo velik odziv prebivalstva, ne samo tistega, ki dnevno spremlja športne manifestacije, temveč tudi vseh tistih, ki so v poletnih mesecih doma. Goriška pokrajinska uprava hoče namreč nuditi domačemu prebivalstvu kakovostno predstavo, ki bi jo sicer uprizorili v kakem večjem letoviščarskem kraju.

Vstopnina za obe tekmi vsakega večera bo znašala 4.000 lir, na razpolago pa bodo tudi abonmaji za celotno prireditev (10

tisoč lir za vpisane v državno odbojkarško zvezo in za mladino izpod 16 let, 15.000 lir za ostale), ki se nabavijo ali na sedežu pokrajinske uprave ali pa v prostorih Wall Street Instituta v Gorici.

—0—

ZLATOMAŠNIŠKI JUBILEJ MARIA LAVRENCIČA

■ nadaljevanje s 5. strani

membno vlogo imajo zavedni beneški duhovniki za narodni obstoj Slovencev ter njihovo duhovno in sploh človeško rast, zato je bila gotovo na mestu prošnja, ki smo jo slišali med mašo, da bi Bog tudi iz teh dolin poklical fante, ki bi bili pripravljeni odzvati se njegovemu klicu in nadaljevati plemenito delo Trinkovih učencev. Večina slovenskih duhovnikov je namreč že krepko v letih, trenutno pa ni v videmskem semenišču niti enega beneškega Slovenca, ki bi se pripravljajal na duhovniški poklic. M.

PAPEŽ POJDE V KANADO

V Vatikanu so pred dnevi objavili uradni spored bodočega papeževega obiska v Kanadi. Ta obisk bo trajal od 9. do 21. septembra ter bo zajel 20 najpomembnejših kanadskih mest. Med viške papeževega obiska spada beatifikacija redovnice Marie Leonie, ki jo bo Janez Pavel II. opravil v Montrealu. Sveti Oče bo imel tudi srečanja z nekaterimi narodnostnimi skupnostmi, med drugim s Poljaki in z Indijanci.

ne ustreza nobeni osebnosti v slovenski zgodovini, zato ga zgodovinarji in narodoslavci, kakor se že zdi neverjetno, istovetijo največkrat z ogrskim kraljem Matijo Korvinom (vladal 1458-90).

To istovetenje se kot okamenela usedlina ponavlja po šolskih knjigah in vnaša s tem v zavest široke slovenske javnosti grenak občutek, da v svoji zgodovini niti za znamenitega narodnega junaka nismo imeli primerne osebnosti, temveč smo si jo morali izposoditi od ogrskih sosedov.

Z navideznimi dejstvi in polresnicami hromiti narodno zavest Slovencev je seveda prvenstven namen vseh tujih ideologij. In njihov učinek se nam kaže tudi v razlaganju matjaževskih zgodb. Matjaž, »poročen z ogrsko kraljico Alenčico«, se namreč pojavlja le v tistih pesmih, ki opevajo boje s Turki, medtem ko druge pesmi in pripovedke o njem izhajajo iz mnogo starejših časov. Kljub temu je za široko slovensko javnost moral kot splošna predstava obveljati prav lik »ogrskega kralja« Matjaža, pa najsi ga tudi že omenjena pesem predstavlja samo kot poročenega z ogrsko kraljico.

Kralj Matjaž, sijajen narodni junak, je bil v narodni zavesti Slovencev očitno preveč simbolična osebnost, da bi ga lahko tuje ideologije, ki so imele za cilj kulturni in idejni razkroj slovenstva ter zvođenje slovenske zavesti, pustile pri miru. Pod krinko znanstvenih razlag so ga razglasile za izposojenega, češ da Slovenci ne premoremo nobene takšne zgodovinske osebnosti. Slovenski pisci pa, katerih poklicna ka-

riera je bila odvisna od veljavne ideologije političnih režimov, so takšne razlage kot manj tvegane raje ponavljali, saj bi bili v nasprotnem primeru lahko razglašeni za »nacionaliste«, nasprotne težnjam režima, z vsemi posledicami.

(dalje prihodnjic)

- 121) Enciclopedia delle Religioni, Florenca 1970, str. 583-85 (Danza)
- 122) O. Moser, Lindentanz ... itm., str. 59
- 123) F. Koschier, Die Gailtaler Burschenschaft und ihr Lindentanz, Jahrbuch des österreichischen Volksliedwerkes, Bd. 6, Dunaj 1957 str. 79-87
F. Marolt, Gibno zvočni obraz Slovencev (Slovenske narodoslovne študije III), Ljubljana 1954, str. 34-45
- 124) K. Strekelj, itm., štev. 768
- 125) F. Marolt, itm., str. 39 (Zahomec 1950)
- 126) Strokovno sicer povsem dovršene študije domačih navad na Zili, bodisi s strani koroškomenških piscev (G. Graber, F. Koschier) ali slovenskih (F. Marolt) so pogosto do nainvosti nabite s pangermansko oz. panslovansko ideologijo, prirejeno iz spisov W. Mannhardta ter J. G. Frazerja. Ničesar oprijemljivega ni v teh obredih, iz česar bi lahko sklepali na kult Sonca, zahvalo plodonosnosti in kakega (ruskega) Peruna, ki ga hoče videti F. Marolt, ali pa na magične obrede v prid zorenja žita in človeka (F. Koschier). Da je čas reja po žetvi, po košnji in planini, je razlaga tudi v tem, da so kmečki ljudje znova pri domu. In po zamudnem poletnem delu se na vasi znova začne družabno življenje.
- 127) M. Magajna, »Ples pod mlajem« v Dolini pri Trstu, Goriška srečanja, Nova Gorica 1968, str. 55
- 128) O. Moser, Lindentanz ... itm., str. 66-75
- 129) lme in položaj osebnosti se spajata v enoto, zato pišemo oboje z veliko začetnico (Kralj Matjaž), ker »kralj Matjaž« bi bil eden od tolikih kraljev.